

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 103. ANUL XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiula prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 29 Dec. 1866 (10 Ian. 1867.)

Cu numerulu acest'a se incheia abonamentulu pe anulu 1866. Ne rogâmu a grâbi cu abonamentulu celu nou, căci altfelu lesne vomu veni in neplacut'a pusetiune de a nu puté servi cu nrîi dela inceputu. Mai departe ne rogâmu a se adresâ in tôte afacerile de bani deadreptulu la Editur'a foiei, pentru evitarea confusiunilor.

La revedere in anulu 1867!

Sabiu 28 Decembre.

In tempulu din urma amu făcutu amintire, si dupa spatiulu si tempulu de care dispunemu amu făcutu publiculu nostru cunoscute si intepârile cele momentose ale dilei. Intielegemu aci calatori'a ministrului de Beust la Pest'a si actele de statu urmate de atunci incôce, atâtu in privinti'a dreptului de statu internu, câtu si in privinti'a altoru afaceri de aceeași insemnetate. Déca si suntu actele ce privescu finantiele si militi'a acte de o insemnatate adencu tãietore in vieti'a poporeloru, dupa parerea nôstra in sa celu mai momentosu in urmârile lui este patent'a dela 2 Ianuaru. Va succede séu nu va succede o ordine in urm'a acestei mesuri, este intreba-rea de care se léga si venitoriulu statului intregu. Cá sa putemu vorbi despre multamirea séu nemultamirea poporeloru, inca nu suntem in stare. De aceea ne marginimu numai a reproduce unele voci privitore la acésta cestiune, pentru unu felu de informatiune a publiculu despre judecat'a cutârei si cutârei partite séu cutârei si cutârei foi; despre urmâri inse se va pute vorbi atunei candu vomu vedea deputat'ii dieteloru transilvaniane siediendu iara pre bancele dietali.

Pâna candu se voru face acestea vomu mai avé ocaziune sa vedemu si rescriptulu ce se va tramite dietei pestane, sa vedemu fi-va elu categoricu si semena-va cu celu din 17 Novembre séu va cautâ unu nou modu de transactiune cum s'a făcutu cu dietele de dincolo de Lait'a.

Aceste suntu tôte nisce impregiurâri, cari noi trebuie sa nu le perdemu din vedere, pentruca numai asiâ vomu putea urmari ôrele politice pre orologiulu dreptulu nostru de statu, carele nu pôte cá din candu in candu sa nu sufere câte putina alteratiune de venturile ce sufla si in giurulu imperiului.

Precându vomu urmari in sa aceste aru fi datori'a tuturor poporeloru, cá din tôte puterile sa contribuie, firesce fãra sacrificarea drepturiloru lor, la o curenda intielegere, lepadandu dela sine ori ce preocupatiuni ereditate, pentruca altmintrea ne vomu tredi preste multu séu putinu in marginea unui abisu mai reu decâtu ori ce reu: in demoralisatiunea, carea va trage dupa sine nesiguran-ti'a averei si a esistintiei.

Cu o alta ocaziune amu semnalatu unu semnu alu tempului din diet'a unguresca, ca au inceputu si barbati unguresci a recônosce ca trebuia sa se impace cu natiunalitatile. Acum vedemu, ca celu putinu unele foi magiare ventiléza cestiunea acestui nodu gordicu de slegabilu, déca acést'a e numai unu respunsu la diuaristic'a esterna séu o intentiune sincera, va dovedi viitoriulu. Bine aru fi sa fia césta din urma, pentruca atunci transactiunile si-aru avé mai iute rezultatele dorite spre binele tuturor.

Pâna aci de astadata, rezervandu-ne a mai reveni asupr'a acestoru momentuositati in anulu venitoru; căci acést'a se termina fãra de a-si terminâ si cestiunile séu baremu unele din cestiunile câte le au primitu dela altu anu si câte a mai produsu si elu.

Eveneminte politice.

Sabiu in 28 Decembre.

Din Vien'a se telegrafâ eri, ca Imperatulu si Imperatés'a a primitu deputatiunile dietei unguresci gratulatore de anulu nou. Imperatulu au respunsu la vorbirea conducatoriului deputatiunei, ca doresce, cá anulu nou sa se recreeze de plâgile suferite, prin binecuvântările păcei si cá sa succeda increderei imprumutate de a intari bazele cele sigure ale bunei stâri si ale desvoltârei constitutionali in Ungari'a.

Din Pest'a se telegrafâ inca in 4 Ian. c. n. ca unu rescriptu

regescu ce avea sa sosésca dela Vien'a provôca diet'a unguresca sa termine câtu mai in graba elaboratulu asupr'a afaceriloru comune, pentruca sa se propuna reprezentantiei de dincolo de Lait'a. „Wanderer“ de sub același datu, spune ca mentionatulu rescriptu inca nu se va tramite. Caus'a amanârei e, ca regimulu vrea sa astepte pâna va terminâ comisiunea elaboratulu seu, ca sa se scie orientâ la compunerea rescriptului.

Sciri dela 7 Ianuaru spunu din Pest'a ca s'a tinutu conferintie la Deák si s'a decisu ca acestu din urma sa faca in dieta propunerea de o adresa in contr'a legi celei de aperare.

Dupa „N. Fr. Pr.“ miscarea alegeriloru pentru adunantia extraordinaria s'a si inceputu. Dupa Zukunft partid'a constitutionala germano-austriaca este intr'aceea unanima, ca abaterea dela regulamentulu sustatoriu de alegere la senatulu imperialu aru face adunanti'a anticonstitutionala, cu tôte aceste suntu cu totii pentru alegerea la dieta.

In unele parti s'a si scrisu alegerile.

Din Galiti'a se spune, ca ruginii voru sa faca unu protestu de mustra contr'a decisiuniloru majoritatiei polone de acolo.

Din cele din afara comunicâmu, ca imp. Napoleou III au tinutu cuventarea indatigata la anulu nou câtra corpulu diplomaticu. Cuventarea este pacinica. Politicii dica, ca elu are cause de a dori pacea si de aceea au si vorbitu in intielesulu acest'a. Eata cuvintele lui:

„Inceputulu anului nou mi dau ansa sa esprimu dorintiele mele pentru stabilitatea tronuriloru si pentru bunastarea poporeloru; speru, ca intrâmu in o era noua de pace si de impacare si ca espositiunea generala va contribuî la liniscirea patimiloru si la apropierea intereseloru.“

Si regele Italiei a vorbitu in aceea-si di câtra o deputatiune a parlamentului, de er'a de pace: Anulu nou aduce aminte italianiloru ca independenti'a patriei lor, imbunatatirea ordinei iuterne si immultirea bunei stâri publice e asigurata. Nu voru incetâ in sa a purtâ grige si in er'a păcei de armata. Armat'a nu e numai de lipsa pentru aperarea independintiei, carea au contribu-itu atât'a spre a o castigâ, ci ea e siguranti'a interna, unu elementu pentru unitatea morala si pentru acea crescere cetatienésca, ce disciplinéza poporele si le face tari si capaci de a seversî lucruri mari.

In Berlinu a vorbitu principele de coróna si a accentuatu cu deosebire intimitatea intre militia si poporu.

Din Angli'a aflâmu, ca regimulu de acolo aru fi datu de urmele unei legaturi intre Prussi'a si Russi'a, spre a mërge mâna in mâna in cestiunea orientala. Consecinti'a acestei procederi aru fi stergerea Austriei, dupa cum vrea sa scie unu corespondentulu alu foiei „Pol.“ — din cart'a Europei. Prussi'a intrebata de Angli'a in privinti'a acést'a a datu respunsu, ca in urm'a unei alian-tie franco-austriace fiiindu amenintata de trei laturi se vede nevoita a dá mâna cu Russi'a. De atunci Angli'a se silesce a mijloci referintie amicabile intre Austri'a si Prussi'a.

Din Russi'a se spune, ca fratele imperatului a arangiatu o espositiune si loteria in favorea creteniloru. Mai departe suntu sciri, dupa cari 120,000 trupe rusesci se afla pre lini'a dela Chievu pâna in Besarabi'a si pâna la 1 Martiu au sa mai sosésca atâtea.

Din Orientu cetimu, ca miscarea revolutiunaria in Turci'a devine totu mai amentintatôre si ca insusi reprezentantii aceloru puteri, cari erau pentru Turci'a, inca dau din umeri si clatescu din capete, vediendu pre Turci'a asiâ slaba, încâtu nici cu cretenii nu o pôte scote la cale.

Din Romani'a aflâmu, ca ministeriulu si-a datu demissiu-nea si ca Domnitoriulu numai dupa multa opunere a primit'o. Pâna candu scriemu acestea inca nu se scie cine va veni la ministeriu. Se dice, ca Lascaru Catargiu aru avé siansele cele mai bune.

Revista diuaristica.

In „Albin'a“ nr. 102 aflâmu o declaratiune subscrisa de 80 negutiatori din Brasiovu prin care se refrânge afirmârile Ga-

zetei Transilvaniei respandite, ca acei ce si-au retrasu subscrierile plenipotintieloru, si au asternutu adresa Arhiepiscopului loru date ddloru Baritiu si Dr. Ratin, aru fi numai nisce s l a b i, si intaresce ca toti romanii Brasioveni si-a retrasu plenipotintia data si toti au scrisu adresele indreptate câtra Arhiepiscopul loru, cari de-si suntu dône, dara in principiu esprima totu un'a si aceea-si dorintia.

Voci asupr'a Patentei din 2 Ianuaru.

Evenimentulu dilei este patent'a imperiala pentru conchiama-re de diete nôue si a unei adunari extraordinari a senatului imperialu, despre care amu vorbitu in Nr. „Tel.“ 101. si despre care organele ministeriali abia acum ni dau deslusirile promise. De altmintrea nici foile capitalei nu se unescu inca tôte pâna astadi despre experimentulu celu nou. Incâtu si dau ele parerea, consimtiescu intr'acea, de a constatâ abaterea dela constitutiune.

„N. Fr. Presse“ erâ in momentele cele d'antâiu fôrte agitata de impressiunea, ce o facuse patent'a din 2 Fauru asuprai; ea dicea ca aceea, de ce s'au temutu, s'au si intemplat, mai departe, ca constitutiunea, cea intru dureri nascuta, au capatatu prin patent'a cea nôua lovitur'a tocm'a in inima, ca anulu venitoriu are putine auspiciose bune.

Despre dietele disolvate nu pôte sa dica alt'a nimicu, decâtu ca acést'a este o mesura a ministeriului neatacabila, ba chiaru o mesura, carea si de altmintrea trebuia pusa in lucrare de ôre-ce s'au implinitu periodulu de siése ani, pentru care deputatii fura alesi. Actulu acést'a alu ministeriului dar ilu afla intactu (neatinu) fâra de maculi si constitutiunale. Ceea-ce nu i pôte veni mentiunatai foi la socotela este, ca la alegerea deputatiloru nu voru fi legati de prescrierile constitutiunale de alegeri, acést'a este o abatere dela constitutiune, cãrei urmêza o alta consecintia, ca se conchiama o adunare extraordinaria de senatu Imperialu. La unu altu locu sa tânguie aceea-si fôia, ca in diet'a Austriei de josu e temere, ca nu se voru alege deputati de acei credinciosi constitutiunii. Preste totu foile centralistice suntu fôrte iritate asupr'a senatului imperialu extraordinariu; temerea loru este, ca diet'a boemica si moravica voru formâ o majoritate preponderatôre de cechi in senatulu extraordinariu.

Diariile ungueresci din putinulu câtu se pôte vedea pâna acum, nu suntu asiâ alarmate in urm'a patentei. Ni s'aru paré insa câ cele neoficiose pastrêza inca o reserva, si asiâ „Pesti Naplo“, organulu lui Deak, vorbesce deocamdata ca si despre calatori'a ministrului de Beust, numai prin corespondentulu seu dela Vien'a. Acést'a afla, ca in cercurile cele mai inalte speranti'a de o impacare cu Ungari'a inca nu e cu totul caduuta; ba se crede, ca elaboratulu comisiunii de 67 nu vine in contradicere cerbicôsa cu pretensiunile aflatôre in rescriptulu dela 17 Novembre anulu trecut. Mai departe se dice, ca regimulu, pentru câ sa mai domolêsca majoritatea adunantiei extraordinarie va face amnestia si va reabilitâ pre toti condamnatii politici. Hirnök afla in patent'a din 2 Ianuaru, in privintia impacarei cu Ungari'a, tôte cele bune si afirma, ca acést'a este uniculu expediente, de a esî din labirintulu de pâna aci. Cu deosebire i place lui „Hirnök“ pasagiulu, prin care reprezentanti'a acést'a este indigitata de a se ocupâ numai si numai cu cestiunea constitutiunala, respective cu afacerile comune. „Hirnök“ crede, ca prin actulu acést'a dualismulu este dejâ recunoscutu si asiâ diet'a ungueresca nu mai are dreptu la nici unu scrupulu in privintia afaceriloru comune. In dilele trecute insa cetirâmu unu telegramu, in carele se dice, ca diet'a ungueresca va fi provocata prin unu rescriptu de a terminâ elaboratulu comisiunii de 77, va se dica nu dupa cum cerea diet'a, câ sa i se dea mai intâiu unu ministeriu unguerescu respunsabilu.

„Wiener Ab. Post“ comentêza patent'a cam in urmatôrele: ea dice, ca conchiama-re adunantiei senatului imperialu extraordinariu e unu actu insemnatu spre constituirea Austriei, incâtu actiunea acést'a este in urm'a initiativei regimului si incâtu putu a se duce câtra scopurile ei. Regimulu imperatescu crede acum ca au sositu tempulu, pentru câ sa dea o nôua insemnatate nisuintiei sele câtra deslegarea cestiunii constitutiunale in unu modu, care sa indreptatêsca pre toti, si carele sa fia câtu se pôte mai inte. De alta parte insa sa implinêsca asigurârile date regatelor si tieriloru neunguresci, oferindu-le reprezentantiloru acestor'a posibilitatea de a-si statori si intemeiâ votulu loru celu asemenea ponderosu. In lini'a dintâiu au fostu la acestu actu datatôria de mesura starea pertractârilor cu Ungari'a si Croati'a. Diet'a ungueresca a recunoscutu in principiu si comunitatea afaceriloru statului intregu si comunitatea pertractarei acelor'a; prelucrârile pentru precisarea si punerea in lucrare practica a acestui principiu suntu aprôpe de a fi terminate. Asemenea se arata si diet'a Croatiei gat'a la pertractare comuna a afaceriloru comune. Regimulu imperatescu trebuie sa ia actu de acestea lucruri si sa pona in stare pre cealalta parte apusena a imperiului sa pôta intrâ si ea acum earasi in actiunea de dreptulu publicu. Prin acést'a suntu

create antitesele esteriore, dela cari atârna inaintarea activitatiei interne. Esenti'a problemei se cuprinde in conservarea principului constitutiunale prin unirea popôreloru, prin mijlocirea unei intielegeri in forme, cari asigura, respectandu referintiele concrete ale monarchiei, o intemeiere solida si o dezvoltare binefacatôre a principului constitutiunale. Cumca referintiele concrete ale monarchiei ceru tocmai acum imperiosu o deslegare curenda a problemei de mai susu, nu mai trebuie câ sa se demustre mai pre largu. Din acestu punctu de vedere au manecatu regimulu, candu au conchiamat adunanti'a extraordinaria a senatului imperialu. Regimulu si-a datu tóta silinti'a, de a evita ori-ce unilateralitate. In privintia formei au pututu cu atâtu mai tare sa conserve conchiama-rei pretensiunile provocate de activitatea senatului imperialu din mai multi ani, cu câtu prin acést'a s'au facutu dreptate si principului din diplom'a din Octobre. carele ordina tramiterea de deputati din diete. Convocarea unei adunantiei extraordinarie a senatului imperialu este insa justificata prin privirea nepreocupata a referintieloru.

Tergulu Sabiului de iérna.

Acestu tergu a fostu in tóta privintia unulu dintre acele mai slabe. Decâtu de astadata nu avemu de scopu de a spune publiculu nostru nici in ce s'a cuprinsu impregiurarea acést'a, nici a merge si a cautâ originea terguriloru si a deduce istorice, ca tergurile trebuie sa mërca inapoi. E adeveratu, ca comerciulu celu viu in urm'a linielor de telegrafu si drumuri de feru si vapôre au iutitu schimbarea si mutarea negôtiiloru dela o piatia la alt'a si de aci si modulu de a se strapune in mânilor consumentiloru marfa mai iute decâtu in tempurile lipscaniloru; e adeveratu apoi si aceea ca acestu comerciu rapede, carele nu lasa sa ascepte cine-va pâna vine unu tergu, le face pre aceste din urma de multe ori de prisosu; la noi insa unde drumu de feru nu este, unde vapôrele nu umbla, nu putemu dice ca tergurile au devenitu de prisosu. Dar va dice cine-va, ca caus'a de tergurile au adâ asiâ de putina cautare este putnatarea baniloru ce curseza si lipsa de alta parte de produse, care sa misce comerciulu si aceste in urm'a lipsei de bucate si nutretie in anulu trecut. Si aceste inca tôte potu fi, dara dupa parerea nôstra aici la noi mai e unu reu, carele pre venitoriu aru trebui cu ori ce pretiu delaturatu. Autoritatile respective aru trebui de o parte sa fia mai cu atentiune câtra interesele producentiloru de manufacturi, atâtu din Sabiulu câtu si din alte pârti, va se dica câtra industria in genere; de alta parte aru trebui sa aiba unu simtiu de ecuitate câtra simtiulu religiosu alu unui numeru fôrte considerabilu de lacuitori ai tieriei. Tergulu de iérna alu Sabiului se tîne (celu liberu) totudêun'a in luna dintâiu dupa 6 Ianuaru nou. In aceea-si di adeca in 6 Ianuaru e 25 Decembre dupa st. vechiu, in care di cade diu'a nascerei lui Christosu pentru cei ce tînu calendariulu Iulianu. Acum candu se templa de a dôi'a di e acea luni, care crestinu numai din ce-va departare si va lasâ serbatorile si sa alerge la tergu? Afara de acést'a e vatematoriu chiaru pentru negutiatorii români din Sabiulu, cari serbêza dupa calendariulu v., câ ei, carii au sieditu cu pravaliile inchise, candu avura sasii, nemtii etc. serbatori, acum sa nu aiba repausu nici baremu in diu'a cea dintâiu a serbatoriloru, dêca nu voru vrea sa se pagubêsca.

Deci amu dorî câ impregiurarea acést'a sa se ia in consideratiune, pentruca precum vedemu, ea taie in interesulu vendiatoriloru cu deosebire din piéti'a din locu si a cumperatoriloru de prin pregiuru; mai departe ea vatema simtiulu de dreptate. Cumca aceste sire voru fi considerate credemu cu atât'a mai tare, cu câtu in foile locale nemtiesci vedeamu in vér'a trecuta, redicandu-se vocea pentru „nedreptâtirile“ ce li se facu jidaniloru in Romani'a.

Dela adunarea generala a Asociatiunii nationali

Aradu, in 17/29 Dec. 1866.

In nrulu trecut amu impartâsiti in asta privintia unele date dupa „Arader Ztg.“ Acum spre completarea acelor'a, reproducemu dupa „Albin'a“ urmatôrele si adeca despre siedinti'a a dôi'a:

„Deschidiendu-se totu prin Instr. Sea dlu Eppu Ivacicovicu câ primul presedinte — siedinti'a a dôi'a ieri la 10 ôre, fiindu ca numai pâna la acestu tempu putura fi gat'a comisiunile cu reporturile loru in scrisu, — numai de câtu si face reportulu comisiunea I. asupr'a computelor pe anulu trecut, din care reportu aflu a amintî numai atât'a, cumca din 21 Maiu 1865 pâna in 24 Dec. 1866 s'au incassatu — 4099 fl. 66 xr. iara totu pe acestu tempu s'au erogatu — 3553 fl. 76 xr.

De aci se vede, ca socôtele din anulu alu treile alu Asociatiunii nôstre s'au mestecat cu cele ale jumetatei trecute din anulu alu patrulea, si aci din partemi, privatu facu anotiunea, cumca fiindu pe anulu 1865/6 preliminari 3310 fl. si remanendu din acesti o suma de 600 ne dati destinatiunei sele, de alta parte intre incassatii 4099 fl. aflandu-se, o suma de 200 ai câti-va fl. nedispunibile, pre tempulu trecut pâna acum din anulu Asociatiunii 1866/7 s'au erogatu cam 845 fl. iara Asociatiunea a mai ramasu detôre din anulu 1865/6 — parte la stipendisti, parte i,

